

Nr 85.

Av herr Nilsson i Göingegården m. fl., i anledning av vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen under nionde huvudtiteln gjorda framställningar.

Kungl. Maj:t har i årets statsverksproposition under nionde huvudtiteln vid punkt H. 18. Grundförbättringar: Bidrag till förstärkning av ofullständiga jordbruk m. m., föreslagit ett med 400.000 kr. till 2.000.000 kr. höjt anslag, under det att vid punkt H. 19. Grundförbättringar: Bidrag till täckdikningar, föreslås oförändrat anslag av 200.000 kr.

Av propositionen framgår, att de av hushållningssällskapen sökta bidragsbeloppen för respektive ändamål från de föreslagna anslagen skulle komma att tillgodoses till ungefär hälften beträffande förstärkning av ofullständiga jordbruk men endast till en femtedel beträffande täckdikning. I ansökningarna om bidrag till förstärkning av ofullständiga jordbruk avse c:a 40 procent av totalbeloppet nyodling.

Därest hushållningssällskapens ansökningar om statsbidrag till täckdikning, c:a 1.000.000 kr., bifölles och hela anslaget bleve utnyttjat, skulle därmed kunna täckdikas minst 8.000 har åkerjord. Dylikt bidrag utgår nämligen med högst 125 kr. pr har, vilket belopp i allmänhet torde motsvara c:a 60 procent av inköpskostnaden för täckdikningsrören. Användas 1.000.000 kr. till nyodlingsbidrag, där statsbidraget får uppgå till högst 400 kr. pr har, kommer den uppodlade arealen att utgöra 2.500 har, om här liksom i föregående fall maximibeloppet av bidrag förutsättes utgå till respektive bidragstagare.

I landets nuvarande försörjningsläge måste det anses utomordentligt viktigt, att alla utvägar anlitas för livsmedelsproduktionens höjande, men då samtidigt största sparsamhet måste iakttagas, är det också angeläget, att anslagna medel användas till sådana åtgärder, som kunna förväntas lämna största möjliga bidrag till folkförsörjningen inom kortast möjliga tid.

Att en del av den svenska åkerjorden icke lämnar fullgod avkastning är ett välkänt förhållande, belyst bl. a. i riksdagens debatter vid behandlingen av frågan om åtgärder mot vanhävd. Under sådana förhållanden torde det få anses diskutabelt, huruvida ett anslag av allmänna medel skall främst användas till uppodling av ny åker eller till förbättring av den åkerjord, som redan är odlad, och vilket av dessa alternativ som bör väljas, om man med anslaget avser att snarast möjligt åstadkomma ökad produktion. Bristfällig dränering är som bekant en ganska vanlig orsak till svag skörd. Regleringen av jordens fuktighetstillstånd är ju också en av de mest primära åtgärderna för att skapa förutsättningar för en god skörd. Därpå beror i hög

grad lönsamheten av nedlagda kostnader för jordens bearbetning och gödsling samt för utsäde.

Statistiken visar, att det ännu i vårt land tyvärr finnes mycket åkerjord, som icke är täckdikad. Följande uppgifter belysa förhållandena i berörda avseende vid brukningsdelar av olika storleksgrupper över 0,26 har enligt 1937 års jordbruksräkning.

Storleksgrupper	Antal brukningsdelar	Total åkerareal, har	Därav täckdikad i %		S:ma
			med rör	med annat material	
0,26— 2 har	111,325	136,345	2,9	3,8	6,7
2 — 5 »	113,722	413,677	4,0	6,3	10,3
5 — 10 »	97,298	728,672	7,4	7,3	14,7
10 — 20 »	60,441	864,178	16,2	8,0	24,2
20 — 30 »	17,518	431,415	26,0	7,9	33,9
30 — 50 »	10,969	421,621	33,4	7,6	41,0
50 —100 »	5,077	347,133	37,7	8,4	46,1
över 100 »	2,294	383,276	49,9	7,3	57,2
S:ma och medeltal	418,644	3,726,317	21,2	7,4	28,6

Sannolikt förhåller det sig så, att å en del av åkerjorden erfordras icke täckdikning. Betecknande för de år 1937 rådande förhållandena är dock, att procentsiffran för den med rör täckdikade åkerarealen stiger så regelbundet med brukningsdelarnas areal. I enlighet härmed visar det sig också, att landsdelar med relativt många stora brukningsdelar även ha en stor procent av jorden täckdikad (inom Västmanlands, Östergötlands och Malmöhus län nära 50 procent), under det att de typiska småbrukarlänen visa så låga tal för täckdikad areal som ned till 5 procent. Detta förhållande sammanhänger uppenbarligen delvis därmed, att innehavare av större jordbruk varit hänvisade att skaffa sig utkomst uteslutande av jordbruk och därför med odelat intresse och därav följande ökad erfarenhet och sakkunskap ägnat sig åt produktionshöjande åtgärder, under det att innehavarna av mindre brukningsdelar ofta sett sig nödsakade att skaffa inkomster vid sidan av jordbruket och därför icke kunnat ägna detta tillräckligt intresse. Delvis torde orsaken också vara den, att sistnämnda kategori av jordbrukare stundom saknat kapital att lägga ned i förbättringsarbeten. Vid täckdikning ha de visserligen kunnat utföra arbetet själva men erforderliga rör ha måst inköpas, och kostnaden för dessa motsvarar i regel inemot halva totalkostnaden. Icke heller ha de alltid kunnat anlita länevägen, då det stundom vållat svårighet att anskaffa borgen.

Vid nyodling torde i regel största utgiftsposten utgöra arbetskostnad och en del av bidraget sålunda tillfalla jordägaren, om han själv utför arbetet. Trots detta har det under de senare åren visat sig, att nyodling, till vilken

statsbidrag beviljats, i rätt betydande omfattning icke kommit till utförande, varför de beviljade bidragsmedlen icke blivit tagna i anspråk, under det att de för täckdikning tillgängliga medlen ofta icke räckt till ens hälften av de sökande.

Även frånsett åsikterna om det ur folkförsörjningssynpunkt i nuvarande läge mest ändamålsenliga i att använda tillgängliga statsbidrag till nyodling eller täckdikning synes det sålunda befogat att — åtminstone inom vissa delar av landet — lägga ökad vikt vid täckdikningen, även om detta i brist på medel från annat håll måste ske delvis på bekostnad av nyodlingen och i enlighet därmed en del av den till förstärkning av ofullständiga jordbruk föreslagna anslagshöjningen överflyttas till anslaget till täckdikning.

Emellertid variera givetvis förhållandena inom olika hushållningssällskaps områden, och de lokala organen för statsbidragens fördelning hysa ofta välgrundade egna åsikter rörande det för respektive ort mest effektiva sättet för medlens användning. För att bereda hushållningssällskapen önskvärd handlingsfrihet i detta avseende erfordras endast, att de nämnda anslagen under punkterna H. 18. och H. 19. sammanföras i en gemensam punkt, där de olika posterna visserligen specificeras på sätt som nu förekommer i punkt H. 18., men att åt Kungl. Maj:t överlåtes att — såsom under senare år skett beträffande bidrag till förstärkning av ofullständiga jordbruk — lämna hushållningssällskapen medgivande att använda för ett av dessa ändamål anvisade medel, varå uppstår överskott, till täckande av eventuell brist i anslaget till annat sådant.

Under åberopande av det sålunda anförda hemställes,

att riksdagen vid behandlingen av nionde huvudtitelens punkt H. 18. Grundförbättringar: Bidrag till förstärkning av ofullständiga jordbruk m. m. och punkt H. 19. Grundförbättringar: Bidrag till täckdikningar måtte taga hänsyn till härovan framförda synpunkter.

Stockholm den 21 januari 1942.

Gust. Nilsson
i Göingegården.

K. E. Hansson.

Jonas Eriksson,
Frågsta.

Eric Hansson.

C. Oscar Nolin.

Birger Anderson
i Mejstad.

Albert Larsson.

Arvid Karlsson
i Granebo.

Rudolf Boman.

E. Thorell.

David Larsson.

Osc. Werner.

Carl Björting.

Brynolf Stattin.

